

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Narratológia: mindennapi narratívák és kognitív struktúrák

Egyetemi tanév 2026–2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (főszak) [*Világ- és összehasonlító irodalom (mellékszak)]
1.7. Képzési forma	Nappali tagozat

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Narratológia: mindennapi narratívák és kognitív struktúrák (magyar nyelven)			A tantárgy kódja	LLT5217
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Czégényi Dóra egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Ilyés Sándor néprajzkutató				
2.4. Tanulmányi év	3	2.5. Félév	5	2.6. Értékelés módja	Kollokvium
2.7. Tantárgy rendszere	Opcionális			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2. előadás	1	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	42	melyből: 3.5. előadás	14	3.6. szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					12
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					6
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összóraszámmal)					6
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszama					28
3.8. A félév összóraszama					70
3.9. Kreditszám					3

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	–
4.2. kompetenciabeli	–

5. Feltételek (ha vannak)

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	jelenlét (ajánlott) számítógéppel, vetítővel, táblával felszerelt terem, internet
5.2. A szeminárium lebonyolításának feltételei	jelenlét (kötelező) számítógéppel, vetítővel, táblával felszerelt terem, internet

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP1	Interkulturális kompetenciával bír.
CP2	Alkalmazza a kulturális és művészeti kifejezésformák sokféleségét.
CP3	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit.
CP10	Naprakészen tartja szakmai ismereteit.
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket.
CT3	Információforrásokat használ.
CT8	Képes az önreflexióra.

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés	Specifikus tudományos készségek
CP3, CP12, CT1, CT3, CT5, CT6, CT8	1. A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	1. A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CP2, CP3, CP12, CT1, CT3, CT4, CT5, CT6	2. A hallgató összefüggéseket teremt a magyar irodalom, a világirodalom, valamint az irodalmi irányzatok között; kritikai és komparatív vizsgálatokat végez.	2. A hallgató különböző műnemekhez és műfajokhoz tartozó szövegeket értelmez és elemez.
CP1, CP2, CP3, CP9, CT8	3. A hallgató felismeri és megérti a regionálisan, történetileg vagy kontextuálisan változó nyelvi, irodalmi és kulturális jelenségeket, amelyek a többnyelvűség vagy multikulturalitás eredményei. Ismeri az interkulturális jelenségek elméleteit, és mélyreható ismeretekkel rendelkezik azon ország(ok) kultúrájáról és társadalmáról, ahol a magyar nyelvet használják.	3. A hallgató elemzi és értelmezi a szóbeli vagy írásbeli kommunikáció explicit és implicit jelentéseit, felismeri a tudományos és irodalmi szövegek történeti, regionális meghatározottságait.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés

1. A hallgató azonosítja, definiálja és szakszerűen használja a narratológia alapfogalmait és terminológiáját. (CP2, CP3, CT3)
2. A hallgató bemutatja és magyarázza a narratológia meghatározó elméleteit, irányzatait és kutatástörténeti összefüggéseit. (CP3, CT1)
3. A hallgató leírja és értelmezi az epikai műfajok (hősepika, ballada, mese, élettörténet) szerkezeti és funkcionális sajátosságait. (CP2, CP3)
4. A hallgató áttekinti és összehasonlítja a narratívumok értelmezésének alapvető módszereit és modelljeit. (CP3, CT1, CT3)
Specifikus tudományos készségek
1. A hallgató alkalmazza a narratológiai alapfogalmakat és elemzési szempontokat különböző irodalmi és folklórszövegek vizsgálata során. (CP2, CP3, CT1)
2. A hallgató elemzi és értelmezi az epikai szövegek narratív struktúráit, jelentésrétegeit és kontextuális meghatározottságát. (CP3, CT1, CT8)
3. A hallgató világosan, tömören és szakszerűen megfogalmazza elemzéseit szóban és írásban, a tudományos regiszter normáinak megfelelően. (CP10, CT3)

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Irányzatok és elméletek	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés • (segédanyag: jegyzet, ill. az előadások alkalmával vetített diasorok)	A kijelölt olvasmányok elolvasása, ill. a feladatok teljesítése kötelező.
2. Alapfogalmak • narratológia, elbeszélés (narráció), elbeszélés (történet, narratívum), narratívum és narráció, narratív struktúrák, történetnyelvtanok, <i>homo narrans</i> , reprezentáció, epika, beágyazottság, szereposztás, attitűd, beleértési tartomány, narratív identitás, narratív valóság, epikus distancia, nézőpont, narratív stratégia, habitus, médiannarratológia		
3. Történetek és kontextusok • korok és történetek, történetek és társadalom, történetek és attitűdök, történetek és jelentések, a narráció funkciói, narratív stratégiák, a történetek előadása: beszédmódok, történetmondói habitusok, médiumok és műfajok		
4. Világ-, társadalom és hőskép a hősepikában • a műfaj fejlődési fokozatai, a hőségnek szerkezete, a magyar hősepikáról szóló tudományos diskurzus; Kerekes Izsák, Molnár Anna balladája		
5. A folklorisztikai gondolkodás és a balladakutatás • A műfaj meghatározása, történeti kibontakozása, történeti rétegei, stílusváltása, területi tagolódása. Heroikum, tragikum, komikum. Balladai témák. A ballada szerkezete. A ballada és a népdal, vallás, ponyva viszonya. A ballada előadásának sajátosságai. Archaizálás. A lokális ballada mint emlékezői alakzat.		
6. A mesekutatás és -értelmezés története		

• Rendszerezési próbálkozások (tipológia, műfajok); mese és világkép, mese és esztétikum, mese és előadás. A műfajiság vélt és valós határai.		
7. Biográfia és lokális történelem • A személyes történelem felfedezése. A történelem funkciói. A történetmondás kontextusa. A történet szerkezeti, kognitív és nyelvi megszerkesztése. A kutatás története és problémái.		
Kötelező könyvészet Demény István Pál: <i>Hősi epika</i>. (Örökség-sorozat.) Európai Folklór Intézet, Budapest, 2002. https://www.szaktars.hu/vagy Uő: <i>A magyar szóbeli hősi epika</i>. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 1997. (kötelező: 253–299.; 310–317.) Keszeg Vilmos: <i>Homo narrans. Emberek, történetek és kontetusok</i>. KOMP-PRESS – Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2002. (kötelező: Homo narrans, 5–27.) Keszeg Vilmos: Nagy Olga pályájának szakaszai. In Czégényi Dóra – Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc (szerk.): <i>Oktatás, kutatás, intézményt Kolozsvárt</i>. Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 18. KJNT, Kolozsvár. 2010, 371–395. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/KJNTEvk_18_2010_CzD-KV-PF_szerk_Oktatas_12_KeszegV Keszeg Vilmos: <i>A történetmondás antropológiája</i>. Egyetemi jegyzet. (NEJ, 7.) KJNT, Kolozsvár, 2011. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/NEJ_07_2011_KeszegV_A-tortenetmondas-antropologiaja Keszeg Vilmos: <i>A beszélés antropológiája</i>. Egyetemi jegyzet. (NEJ, 9.) KJNT, Kolozsvár, 2018. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/NEJ_09_2018_KeszegV_A-beszeles-antropologiaja Keszeg Vilmos (szerk.): <i>Magyar népi kultúra. Alapfogalmak. Folklór. Anyagi kultúra</i>. Tankönyv. [2., javított kiadás] Ábel, Kolozsvár, 2008. (kötelező: A szóbeli hősi epika; A népballada; A népmese; Élettörténet – önéletírás; Az igaztörténet) https://public-view.bcucluj.ro/login.php Küllös Imola: Igaz történet, élettörténet, önéletrajz. In Istvánovits Márton (szerk.): <i>Magyar népköltészet. Folklór 1.</i> (Magyar Néprajz, V.) Akadémiai, Budapest, 1988, 251–266. https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/v-magyar-nepkolteszet-63D6/igaz-tortenet-elettortenet-oneletrajz-6BC3/ Nagy Olga: <i>A táltos törvénye. Népmese és esztétikum</i>. Kriterion, Bukarest, 1978. (kötelező: Elbeszélőstílus a népmesében, 183–214.) https://www.szaktars.hu/ Propp, Vlagyimir Jakovlevics: <i>A mese morfológiája</i>. (2., javított kiadás. Osiris könyvtár. Antropológia, néprajz.) Osiris, Budapest, 2004. https://www.szaktars.hu/ Voigt Vilmos (szerk.): <i>A magyar folklór</i>. (Osiris tankönyvek.) Osiris, Budapest, 1998. [kötelező: 149–183. (Hősepika); 184–220. (Ballada); 221–280. (Mese); 318–326. (Tréfás és humoros rövid prózai műfajok)] https://www.szaktars.hu/ Áttekintendő Kallós Zoltán, Albert Ernő, Ráduly János, Bura László, Pozsony Ferenc balladagyűjtése; <i>Magyar népmesekatalógus</i>, I–X. MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1982–2001. narráció (VIL), elbeszélés (VIL), epika (VIL), epika (MNL) szócikk; 5 ballada-, 5 mese-, 5 proverbium-, találós- és adomagyűjtemény; Ajánlott könyvészet Bíró Béla: <i>Narratológia</i>. (Jegyzetek sorozat.) Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2004. Bíró Zoltán: <i>Hétköznapi humorvilág</i>. (Helyzet Könyvek.) Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 1997, 97–140. Borneman, John: Elbeszélés, genealógia és történeti tudat: a széthulló személyiség. In Thomka Beáta (szerk.): <i>Narratívák 3. A kultúra narratívái</i>. Kijárat, Budapest, 1999, 197–216. Demény István Pál: <i>A Szent László-legenda és Molnár Anna balladája</i>. (ETF, 212.) EME, Kolozsvár, 1992. https://api.eda.eme.ro/server/api/core/bitstreams/1c0d286d-e29c-41b9-b4c1-6925ca1e20d8/content Dumézil, Georges: <i>Mítosz és eposz. Tanulmányok</i>. (Társadalomtudományi Könyvtár.) Gondolat, Budapest, 1986.		

- Hesz Ágnes: Mi a pletyka? Egy definiálhatatlan jelenség meghatározástörténete. In Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *Aranyhíd. Tanulmányok Keszeg Vilmos tiszteletére*. BBTE MNAI – EME – KJNT, Kolozsvár, 2017, 831–844. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/2017_JAZs-VA_szerk_Aranyhid_60_HeszA
- Keszeg Vilmos: A népi élettörténet műfajáról Zsigmond Erzsébet kézírata ürügyén (Utószó). In Zsigmond Erzsébet: *Sírató, életem panaszos könyve*. (Krizsa Könyvtár, 1.) KJNT, Kolozsvár, 1995, 129–134. (Második kiadás: Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2003.)
- Krizsa Ildikó: *A magyar népballada. Fejezetek a balladakutatásból*. (Folklór és etnográfia, 56.) KLTE, Debrecen, 1991.
- Landgraf Ildikó: Örök körforgásban. Az anekdota műfaja a magyar folklórban. In Berta Péter et al (szerk.): *Ethno-lore* 30. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet, Budapest, 2013, 114–137. https://nti.abtk.hu/images/evkonyv/2013/05_landgraf.pdf
- Lotman, Jurij: A szűzsé eredete tipológiai aspektusból. In Kovács Árpád – V. Gilbert Edit (szerk.): *Kultúra, szöveg, narráció. Orosz elméletírók tanulmányai*. Pécs, 1994, 82–118.
- Propp, Vlagyimir Jakovlevics: *A varázsmese történeti gyökerei*. (Szóhagyomány, 4.) L'Harmattan, Budapest, 2005.
- Nagy Ilona: Angyalok munkában. Modern csoda-elbeszélések. In Landgraf Ildikó – Nagy Zoltán (szerk.): *Az elkerülhetetlen. Vallásantropológiai tanulmányok Vargyas Gábor tiszteletére*. MTA BTK Néprajztudományi Intézet – L'Harmattan – PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék – Könyvpont, Budapest, 2012, 807–826.
- Nagy Olga: A szatirikus népi próza. In Hoppál Mihály (szerk.): *Elbeszélés és emlékezet. Tanulmányok Istvánovits Márton emlékezetére*. (Örökség, IV.) EFI – Osiris, Budapest, 2001, 177–185. <https://www.szaktars.hu/>
- Pászka Imre: *Narratív történetformák a megértő szociológia nézőpontjából*. Belvedere – Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 2008.
- Tátrai Szilárd: Az elbeszélés aktusa a narratív nyelvi kommunikációban. In uő: *Az 'ÉN' az elbeszélésben. A perszonális narráció szövegtani megközelítése*. Argumentum, Budapest, 2002, 7–50. <https://www.szaktars.hu/>
- Tengelyi László: *Élettörténet és sorseseemény*. (Kisértések sorozat.) Atlantisz, Budapest, 1998. (ajánlott: 11–48.)

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1–2. Emlékezet, felejtés, történelem – a múlt rekonstruálása/megkonstruálása - ASSMANN, Jan: <i>A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban</i>. Atlantisz, Budapest, 1999/2004, 15–66.; 87–102. - WEINRICH, Harald: <i>Léthé. A felejtés művészete és kritikája</i>. Atlantisz, Budapest, 2002. 9–23. (áttekinteni); 263–311.	leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés és megbeszélés	
3–5. Az epikai műfajok rendszerezési lehetőségei - PROPP, V. J.: <i>A mese morfológiája</i>. Osiris, Budapest, 1995/2005. <i>Magyar népmesekatalógus</i> 1–10. Budapest, 1987–1990. (áttekinteni) - BIHARI Anna: <i>Magyar hiedelemmonda katalógus</i>. (Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához, 6.) MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1980. (áttekinteni)		
6–8. Az egyén, a közösség és a közönség GYÓRI Klára: <i>Kiszáradt az én örömem zöld fája</i>. Kriterion, Bukarest, 1975.		

KESZEG VILMOS: Az írás és a beszéd konfliktusa. Egy írástudó asszony pere. In uő: <i>Homo narrans</i>. Komp-Press Kiadó. Kolozsvár, 2002, 147–178.		
9. Élettörténet és identitás - NIEDERMÜLLER Péter: Élettörténet és életrajzi elbeszélés. <i>Ethnographia</i>. XCIX(3–4). 1988. 376–389. - MANDELBAUM, David G.: Egy életrajzi tanulmány: Gandhi. In Küllös Imola (szerk.): <i>Az életrajzi módszer</i>. (Documentatio Ethnographica, 9.) Budapest, 1982, 29–45. - TENGELYI László: Élettörténet és önazonosság. In uő: <i>Élettörténet és sorseseemény</i>. Atlantisz, Budapest, 1998. 13–48.		
10–12. Szövegek és kontextusok - KESZEG Vilmos: Egy szöveg kontextusa. <i>Korunk</i> III/VII(4). 1996. 41–46. - KESZEG Vilmos: Homo narrans. In uő: <i>Homo narrans</i>. Komp-Press. Kolozsvár, 2002, 5–27. - KESZEG Vilmos: <i>Aranyosszék népköltészete</i>. Mentor, Marosvásárhely, 2004, I: 5–32.		
13–14. Az ipari munkásság kutatásának lehetőségei ILYÉS Sándor: <i>Kolozsvári munkásklubok az 1950–1960-as években</i>. Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2013. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/2013_IlyesS_Kolozsvari-munkasklubok		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok	9.2 Értékelési módszerek	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	- alapvető fogalmak, elméletek és módszerek ismerete és használata; - szakirodalomban való jártasság és szakterminológia használata;	Kollokvium (előre megállapított pontszámokkal) az előadások és a szemináriumok témaköreiből, ill. a hozzájuk rendelődő szakirodalmi tételekből	50%
9.5 Szeminárium	- problémafelvetési, értelmezési és elemzési képesség; - relevancia és tematikus fókusz; - körütekintő adatolás, szövegkoherencia és nyelvhelyesség;		50%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
5-ös osztályzat: megfelelően használja a szakterminusokat, alapvető szakirodalmi tájékozottságot bizonyítva a kérdések 45%-át helyesen válaszolja meg. Félévközi hiányzás esetén a Hallgatónak (mintegy pótlásként) a külön kijelölt feladatokat önállóan, ill. kizárólag a hivatalos fogadóóra keretében igényelhető konzultációs lehetőséggel élve (havi rendszerességgel) kell teljesítenie. A vizsgára való jelentkezés előfeltétele a szemináriumok rendszeres látogatása, valamint a kijelölt feladatok határidőre való leadása.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok)

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								
								

Kitöltés időpontja:
2026.04.12.

Előadás felelőse:
dr. CZÉGÉNYI Dóra egyetemi adjunktus

Czegényi Dóra

Szeminárium felelőse:
dr. ILYÉS Sándor néprajzkutató

Ilyés S.

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató:
Dr. BERSZÁN István habil. egyetemi tanár